

УДК 336.71+330.131.7:005.334

Буряк О.П.,
к.е.н., доцент, здобувач кафедри економічної теорії,
Львівський торговельно-економічний університет

СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

Постановка проблеми. Ризики є невід'ємною складовою усіх операцій, що виконуються банком в умовах ринкової економіки за наявності конкуренції в банківській діяльності. Кожен банк змушений приймати ризики і нести відповідальність за наслідки різноманітних небажаних подій, які негативно впливають на його конкурентні позиції.

На сучасному етапі ризики стали супутниками всіх ринкових економічних відносин. І ні світова фінансова система, ні жодна держава поки що не в змозі уникнути їхнього негативного впливу. Тому банкам, які у своїй роботі стикаються з багатьма ризиками, потрібно вміти правильно їх оцінити та управляти ними, адже таке управління – це запорука ефективного функціонування кожного банку та банківської системи країни в цілому. Як наслідок вище зазначеного, на сучасному етапі зростає актуальність визначення сутності банківських ризиків та дослідження ризик-менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосуються банківських ризиків і їх класифікації та ризик-менеджменту, досліджувались у працях М. Алексеєнко [1], А. Герасимовича [1], І. Лукановської [2], В. Мартинця [3], Л. Примостки [6], І. Парасій-Вергуненко [1], С. Реверчука [7], Л. Тітаренко [8], А. Фалюти [7] та ін.

Однак у більшості наукових досліджень мало уваги приділено саме специфіці внутрішніх банківських ризиків та їх ризик-менеджменту. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо сутності банківських ризиків, їх класифікації та ризик-менеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як і в інших видах бізнесу, у банківській діяльності ризик пов'язується насамперед з фінансовими втратами, що виникають при здійсненні банківських операцій. Ризик виражається можливістю одержання таких небажаних результатів, як втрата прибутку або виникнення збитків.

Банківський ризик за визначенням Національного банку України [4] – це ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал та/або надходження банку. Для банку ризик – це потенційна можливість недотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу внаслідок несприятливого впливу зовнішніх або внутрішніх чинників.

Відповідно до визначення С. К. Реверчука та А. В. Фалюти [7], ризик (для банку) – це ймовірність недоотримання доходів, понесення додаткових витрат, втрати частини ресурсів та потенційних можливостей банку у разі здійснення (нездійснення) певних заходів і банківських операцій та прояву негативного впливу середовища.

При цьому слід наголосити на тому, що збитки від реалізації ризиків можуть бути як прямими (втрата доходів або капіталу), так і непрямими (накладання обмежень на здатність організації досягати своїх бізнес-цілей). Зазначені обмеження стримують здатність банку здійснювати свою діяльність або використовувати можливості для розширення бізнесу.

Варто зазначити, що загалом банківська сфера характеризується вищою ризикованістю порівняно з іншими видами діяльності. Зумовлена така особливість специфікою тих функцій, які виконує кожний банк.

Доцільно зазначити і те, що банки мають багато партнерів, клієнтів, позичальників, фінансовий стан яких безпосередньо впливає на їхнє становище. Також діяльність банку є дуже різноманітною і здійснення кожної банківської операції пов'язане з можливістю реалізації кількох ризиків.

Відповідно для з'ясування сутності банківських ризиків, доцільно розглянути їх класифікацію. Класифікація ризиків проводиться в залежності від покладеної в основу класифікаційної ознаки, але багатогранність такого явища, як ризики, створює підґрунтя для різноманітних підходів до вирішення цього питання, хоча навряд чи зможе охопити його повністю.

І. Лукановська [2], досліджуючи питання ризик-менеджменту в банківських установах, пропонує банківські ризики поділяти на зовнішні та внутрішні. Такий поділ автор пояснює різною сферою виникнення та впливом цих ризиків на діяльність банку.

Таким чином до зовнішніх належать ризики, які безпосередньо не пов'язані з діяльністю банку чи його конкретного клієнта. До них відносять: політичні, соціальні, економічні, демографічні, культурні особливості, які впливають на рівень ризику банку та його оточення. Сюди належать ризик щодо країни, валютний ризик, відсотковий, системний тощо.

Що стосується внутрішніх ризиків, то вони зумовлені особливостями діяльності, розміром та іншими чинниками, що є властиві внутрішньому середовищу банку. Такі ризики можуть бути пов'язані з особливостями клієнтури, видом банку, ризиками банківських операцій.

Л. О. Примостка [6] з погляду сфер виникнення та можливостей управління банківські ризики також поділяє на зовнішні та внутрішні. На думку автора, з якою ми погоджуємось, вплив зовнішніх ризиків на результативність роботи банку винятково високий, а управління цими ризиками найскладніше, а іноді й неможливе.

До зовнішніх ризиків автор [6] також відносить ризики, пов'язані зі змінами у зовнішньому середовищі банку і безпосередньо не залежні від його діяльності. Це політичні, правові, соціальні та загальноекономічні ризики, що виникають у разі загострення економічної кризи у країні, політичної нестабільності, війни, заборони на платежі за кордон, консолідації боргів, введення ембарго, відміни імпорتنих ліцензій, стихійного лиха (пожежі, повені, землетруси), приватизації, націоналізації, неадекватного правового регулювання тощо.

До внутрішніх належать ризики, що виникають безпосередньо у зв'язку з діяльністю конкретного банку. Чим ширше коло клієнтів, партнерів, зв'язків банку, банківських операцій, послуг, тим більше внутрішніх ризиків супроводжує його роботу. Порівняно із зовнішніми, внутрішні ризики краще піддаються ідентифікації та управлінню.

Своєю чергою за сферою виникнення внутрішні ризики поділяються на фінансові та функціональні. Фінансові ризики утворюють найчисленнішу групу банківських ризиків. Вони визначаються ймовірністю грошових втрат і пов'язуються з непередбаченими змінами в обсягах, дохідності, вартості та структурі активів і пасивів банку. До фінансових ризиків належать ціннові та нецінові. А основними цінновими ризиками є валютний, відсотковий, ризик зміни вартості цінних паперів та ризик зміни цін на фізичні активи.

Група ціннових ризиків характеризується можливістю зміни дохідності чи вартості активів і зобов'язань банку. Цінновий ризик визначається ймовірністю зміни ринкових цін на фінансові та фізичні (реальні) активи, що перебувають на балансі банку або обліковуються на позабалансових рахунках. Під фінансовими активами розуміють грошові кошти, іноземну валюту, цінні папери. До фізичних активів відносять дорогоцінні метали, будівлі та споруди, земельні ділянки, предмети мистецтва тощо.

Наприклад, А. М. Герасимович [1] також наводить подібну класифікацію ризиків банку до тої, яку розглядає Л. О. Примостка. Хоча він окремо не виділяє внутрішні та зовнішні ризики, але також розглядає фінансові та функціональні, які в дослідженнях Л. О. Примостки належать до внутрішніх.

Зовнішні ризики А. М. Герасимович [1] зараховує до категорії інших, серед яких і ризик репутації.

НБУ [4] виділяє дев'ять категорій ризику, які поділяє на фінансові та нефінансові. До фінансових належать кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий та валютний. До нефінансових ризиків належать операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик та стратегічний ризик. Саме вони мають найбільший безпосередній вплив на фінансовий стан банків в Україні.

Стосовно типової класифікації ризиків, то їх прийнято поділяти на чотири категорії: фінансові, операційні, ділові та надзвичайні.

Фінансові ризики включають чисті та спекулятивні. Чисті ризики – це кредитні ризики, ризик ліквідності та платоспроможності, вони можуть за неналежного управління призвести до збитку банку. Спекулятивні ризики, засновані на фінансовому арбітражі, можуть мати подвійний результат: або прибуток (якщо арбітраж здійснюється правильно), або збиток (за умови неправильного здійснення арбітражу). Основні види спекулятивного ризику – відсотковий, валютний і ринковий.

Засадою класифікації банківських ризиків вважають стандарти Базельського комітету з банківського нагляду (Базель II). Базельський комітет виділяє фінансовий, операційний і бізнес-ризик. Зауважимо, що така класифікація банківських ризиків є універсальною, хоча не завжди враховує специфічні види ризиків, які є характерні для банківських установ за певних ринкових умов.

Своєю чергою розглянемо сутність основних ризиків, з якими зіштовхуються банки у процесі своєї діяльності (табл. 1).

Отже, відмітимо, що існує велика кількість ризиків, які виділяються тими чи іншими авторами, проте розглянуті вище класифікації можуть слугувати своєрідними рамками для систематизації ризиків.

Оскільки повністю уникнути ризиків неможливо, то ними потрібно і можна керувати. При цьому слід пам'ятати про те, що всі ризики є взаємопов'язаними, а їх рівень постійно змінюється. Тому, у процесі банківської діяльності потрібно не уникати ризику взагалі, а передбачати та зменшувати його до мінімального рівня. Саме у цьому і полягає управління ризиком [5; 8]. Тобто, це сукупність окремих дій спрямованих на визначення рівня ризику, тенденцій його розвитку, вибір конкретних методів мінімізації ризику.

Таблиця 1

Основні ризики, з якими зіштовхуються банки у процесі своєї діяльності, та їх сутність

Види ризиків	Сутність ризиків
Кредитний ризик	Це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання. Кредитний ризик є в усіх видах діяльності, де результат залежить від діяльності контрагента, емітента або позичальника. Він виникає кожного разу, коли банк надає кошти, бере зобов'язання про їх надання, інвестує кошти або іншим чином ризикує ними відповідно до умов реальних чи умовних угод
Ризик ліквідності	Визначається як наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність банку виконати свої зобов'язання в належні строки, не зазнавши при цьому неприйнятних втрат. Ризик ліквідності виникає через нездатність управляти незапланованими відтоками коштів, змінами джерел фінансування та/або виконувати позабалансові зобов'язання
Ризик зміни процентної ставки	Це наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок. Цей ризик впливає як на прибутковість банку, так і на економічну вартість його активів, зобов'язань та позабалансових інструментів. Основним типом ризику зміни процентної ставки є ризик зміни вартості ресурсів, який виникає через різницю в строках погашення (для інструментів з фіксованою процентною ставкою) та переоцінки величини ставки (для інструментів із змінною процентною ставкою) банківських активів, зобов'язань та позабалансових позицій
Ринковий ризик	Це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через несприятливі коливання вартості цінних паперів та курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговельному портфелі. Цей ризик впливає з маркетмейкерства, дилінгу, прийняття позицій з боргових та пайових цінних паперів, валют, товарів та похідних інструментів (деривативів)
Валютний ризик	Це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали. Валютний ризик можна поділити на: ризик трансакції; ризик перерахунку з однієї валюти в іншу (трансляційний ризик); економічний валютний ризик
Операційно-технологічний ризик	Це потенційний ризик для існування банку, що виникає через недоліки корпоративного управління, системи внутрішнього контролю або неадекватність інформаційних технологій і процесів оброблення інформації з точки зору керованості, універсальності, надійності, контрольованості і безперервності роботи. Такі недоліки можуть призвести до фінансових збитків через помилку, невчасне виконання робіт або шахрайство або стати причиною того, що інтереси банку постраждають у якийсь інший спосіб, наприклад, дилери, кредитні працівники або інші працівники банку перевищують свої повноваження або здійснюватимуть операції в порушення етичних норм або із надто високим ризиком
Ризик репутації	Це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через несприятливе сприйняття іміджу фінансової установи клієнтами, контрагентами, акціонерами (учасниками) або органами нагляду. Це впливає на спроможність банку встановлювати нові відносини з контрагентами, надавати нові послуги або підтримувати існуючі відносини. Цей ризик може призвести банк (або його керівників) до фінансових втрат або зменшення клієнтської бази, у тому числі до притягнення до адміністративної, цивільної або кримінальної відповідальності
Юридичний ризик	Це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через порушення або недотримання банком вимог законів, нормативно-правових актів, угод, прийнятої практики або етичних норм, а також через можливість двозначного їх тлумачення. Юридичний ризик може призвести до сплати штрафних санкцій та адміністративних стягнень, необхідності грошового відшкодування збитків, погіршення репутації, погіршення позицій банку на ринку, звуження можливостей для розвитку і зменшення можливостей правового забезпечення виконання угод
Стратегічний ризик	Це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неправильні управлінські рішення, неналежну реалізацію рішень і неадекватне реагування на зміни в бізнес-середовищі. Цей ризик виникає внаслідок несумісності: стратегічних цілей банку; бізнес-стратегій, розроблених для досягнення цих цілей; ресурсів, задіяних для досягнення цих цілей; якості їх реалізації

Джерело: складено на основі [4]

НБУ визначає управління ризиками, як процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їхній моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків [5]. Національний банк України офіційно трактує ризик-менеджмент як систему управління ризиками, яка включає в себе стратегію і тактику управління, направлені на досягнення основних бізнес-цілей банку [5]. Тобто ризик-менеджмент – це не процес, а система управління ризиками.

Своєю чергою завдання ризик-менеджменту полягають у тому, щоб виявляти, оцінювати, мінімізувати та контролювати внутрішні ризики за допомогою відповідних методів та інструментів.

Оскільки головною тезою ризик-менеджменту є те, що ризиком можна керувати, то саме ці заходи дають змогу певною мірою прогнозувати настання ризикової події та вживати заходи для попередження та зниження ризиків. Відповідно процес управління ризиками має охоплювати усі види діяльності банку, які впливають на параметри його ризиків та має бути безперервним процесом аналізу ситуації та оточення, в яких виникають ризики, і прийняття управлінських рішень щодо впливу на самі ризики та/або на рівень уразливості банку до таких ризиків [3; 5].

Ризик-менеджмент у банківській практиці розглядається як ключовий напрямок управління банківською діяльністю. У цьому процесі значна увага приділяється дослідженню ризикових сфер та основних видів ризиків, пошуку ефективних методів контролю, оцінювання та моніторингу ризиків, а також створенню відповідних систем управління.

Зазначимо, що ризик-менеджмент передбачає прийняття рішень та вжиття заходів, які спрямовані на мінімізацію, уникнення, пом'якшення ризиків, їх страхування, встановлення лімітів їх величини і безпосереднє прийняття ризику.

Комплекс дій з банківського ризик-менеджменту повинен мати на меті досягнення наступних цілей:

- ризики мають бути зрозумілими та усвідомленими банком та його керівництвом;
- ризики мають знаходитись у межах рівнів толерантності, встановлених спостережною радою;
- рішення з прийняття ризику мають відповідати стратегічним завданням діяльності банку;
- рішення з прийняття ризику мають бути конкретними і чіткими;
- очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик;
- розподіл капіталу має відповідати розмірам ризиків, на які наражається банк, стимули для досягнення високих результатів діяльності мають узгоджуватися з рівнем толерантності до ризику.

З точки зору ризик-менеджменту, банківська діяльність зводиться до прийняття ризику і отримання за це відповідної компенсації (економічної вигоди). А метою управління ризиками є сприяння підвищенню вартості власного капіталу банку, одночасно забезпечуючи досягнення цілей багатьох зацікавлених сторін, а саме:

- клієнтів та контрагентів;
- керівництва і працівників;
- спостережної ради та акціонерів (власників);
- органів нагляду;
- рейтингових агентств, інвесторів, кредиторів та інших.

Що стосується ефективності організації ризик-менеджменту, то він багато в чому залежить від класифікації ризиків, оскільки науково обґрунтована класифікація ризиків дозволяє чітко визначити місце кожного ризику в їх загальній системі. Також класифікація ризиків створює можливості для ефективного застосування відповідних методів та прийомів управління ризиком.

Висновки з проведеного дослідження. Розглянувши класифікацію банківських ризиків зазначимо, що існує велика кількість ризиків, які виділяються тими чи іншими авторами. Водночас вище наведена класифікація не є вичерпною і може бути доповнена додатковими категоріями ризиків. Узагальнюючи вище наведене, можна зробити висновок про те, що ризики є невід'ємною складовою усіх банківських операцій, а це обумовлює необхідність розвитку та удосконалення ризик-менеджменту. Крім того, банк повинен усвідомлено обирати ті ризики, які він може правильно оцінити і якими здатний ефективно керувати. Це вимагає володіння навиками і теоретичними знаннями якісної оцінки відповідних процесів, а успішна діяльність банку в цілому значною мірою залежить від обраної стратегії банківського ризик-менеджменту. Удосконалення системи управління банківськими ризиками шляхом відбору ефективних методів контролю, оцінювання та моніторингу ризиків, дослідження ризикових сфер діяльності буде сприяти підвищенню ефективності функціонування банківської системи та мінімізації банківських ризиків.

Бібліографічний список

1. Аналіз банківської діяльності : [підручник] / [Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко І.М. та ін.] ; За ред. А.М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2003. – 599 с.
2. Лукановська І. Сучасний ризик-менеджмент в малому банківництві України / І. Лукановська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.3. - С. 166-174.
3. Мартинець В.В. Інституційне середовище інноваційного розвитку банківського сектора фінансової системи України / В.В. Мартинець // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. - 2015. - № 1. - С. 102-106 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2015_1_22.

4.Методичні вказівки з інспектування банків “Система оцінки ризиків”, затверджені Постановою Правління НБУ від 15.03.2004 р. № 104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

5.Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України; затверджені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

6.Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку : [підручник] / Л.О. Примостка. – [2-ге вид. доп. і перероб]. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

7.Реверчук С.К. Фінансова стабільність банків в Україні: організаційно-управлінські аспекти : [монографія] / С.К. Реверчук, А.В. Фалюта. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 208 с.

8.Тітаренко Г.Б. Інституційні чинники розвитку національної інноваційної системи України: проблеми методології / Г.Б. Тітаренко // Вісник Сумського державного університету. Сер.: Економіка. - 2013. - № 1. - С. 110-114 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2013_1_15.

References

1.Herasymovych, A.M., Aliekseienko, M.D., Parasii-Verhunenko, I.M. et al. (2003), *Analiz bankivskoi diialnosti* [Analysis of bank activity], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 599 p.

2.Lukanovska, I. (2010), “Modern risk-management in small bank of Ukraine”, *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, Iss. 20.3, pp. 166-174.

3.Martynets, V.V. (2015), “The institutional environment of innovative banking financial system of Ukraine», *Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho derzhavnoho universytety imeni V.O. Sukhomlynskoho*, no. 1, pp. 102-106, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2015_1_22 (access date April 08, 2016).

4.*Metodychni vказivky z inspektuvannia bankiv «Systema otsinky bankiv»* [Methodical pointing from the inspection of banks “System of estimation of risks”], Postanova Pravlinnia NBU dated 15.03.2004 no. 104, available at: <http://www.rada.gov.ua> (access date November 07, 2016).

5.*Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii ta funktsionuvannia system ryzyk- menedzhmentu v bankakh Ukrainy* [Methodical recommendations are in relation to organization and functioning of the systems of risk management in the jars of Ukraine], Postanova Pravlinnia NBU dated 02.08.2004 no. 361, available at: <http://www.rada.gov.ua> (access date November 07, 2016).

6.Prymostka, L.O. (2004), *Finansovyi menedzhment u banku* [Financial management in a bank], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 468 p.

7.Reverchuk, S.K. and Faliuta, A.V. (2011), *Finansova stabilnist bankiv v Ukraini: orhanizatsiino-upravlinski aspektu* [Financial stability of banks is in Ukraine: organizationally administrative aspects], monograph, LNU named of Ivan Franko, Lviv, Ukraine, 208 p.

8.Titarenko, H.B. (2013), “Institutionon factors of development of the national innovative system of Ukraine: problems of methodology”, *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytety. Ser.: Ekonomika*, no. 1, pp. 110-114, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2013_1_15 (access date April 08, 2016).

Буряк О.П. БАНКІВСЬКІ РИЗИКИ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

Мета - обґрунтування теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо сутності банківських ризиків, їх класифікації та ризик-менеджменту.

Методика дослідження. В основу досліджень покладені як загальнонаукові (аналіз, спостереження), так і спеціальні методи пізнання. Методи аналізу і спостереження використані для дослідження банківських ризиків їх класифікації та встановлення можливості одержання небажаних результатів. Методи пізнання використані для обґрунтування специфіки ризик-менеджменту і уточнення основних цілей банківського ризик-менеджменту, які повинні бути спрямовані на мінімізацію, уникнення, пом'якшення ризиків, їх страхування, встановлення лімітів їх величини.

Результати. Визначено, що ризики є невід'ємною складовою усіх операцій, що виконуються банком в умовах ринкової економіки за наявності конкуренції та завдяки специфіці банківської діяльності.

Доведено, що, як і в інших видах бізнесу, у банківській діяльності ризик пов'язується насамперед з фінансовими втратами, що виникають у разі реалізації певних ризиків. Встановлено, що ризик виражається можливістю одержання таких небажаних результатів, як втрата прибутку або виникнення збитків.

Обґрунтовано точку зору стосовно того, що оскільки повністю уникнути ризиків неможливо, то ними потрібно і можна керувати. При цьому слід пам'ятати про те, що всі ризики є взаємопов'язаними, а їх рівень постійно змінюється. Тому, у процесі банківської діяльності потрібно не уникати ризику взагалі, а передбачати та зменшувати його до мінімального рівня. Саме у цьому і полягає управління ризиком.

Визначено, що ризик-менеджмент у банківській практиці розглядається як ключовий напрямок управління банківською діяльністю. У цьому процесі значна увага приділяється дослідженню ризикових сфер та основних видів ризиків, пошуку ефективних методів контролю, оцінювання та моніторингу ризиків, а також створенню відповідних систем управління.

Наукова новизна. Уточнено основні цілі банківського ризик-менеджменту, які повинні бути спрямовані на мінімізацію, уникнення, пом'якшення ризиків, їх страхування, встановлення лімітів їх величини.

Практична значущість. Отримані результати дослідження можуть бути запропоновані для впровадження у банківському секторі, що сприятиме його ефективному розвитку.

Ключові слова: ризик, банківські операції, ризик-менеджмент, банківська діяльність, прибуток.

Buryak O.P. BANK RISKS, THEIR CLASSIFICATION AND RISK-MANAGEMENT

Purpose - to justification theoretical, methodological guidelines and practical recommendations on the nature of banking risks, their classification and risk management.

Methodology of research. In basis of researches are fixed both scientific (analysis, supervision) and special methods of cognition. The methods of analysis and supervision are used for research of bank risks and their classification. The methods used to study the knowledge of the specific risk management and clarify the main objectives of banking risk management, which should be to minimize, avoid, mitigate risks, their insurance, establishing limits their size.

Findings. It was determined that risks are the inalienable constituent of all operations which are executed a bank in the conditions of market economy at presence of competition and due to the specific of bank activity.

It is well-proven that as well as in other types of business, in bank activity, a risk contacts above all things with financial losses which arise up in the case of realization of certain risks. It was established that a risk is expressed possibility of receipt of such undesirable results, as a loss of income or origin of losses.

Grounded point of view in relation to that as fully avoiding risks is impossible, it is needed by them and possible to lead. It should be remembered that all risks are interrelated, and their level is constantly changing. Therefore, in the process of bank activity it is needed not to avoid a risk in general, but provide for and diminish him to the minimum level. Exactly herein a management consists a risk.

It was determined that a risk-management in bank practice is examined as a key trend of management bank activity. In this process considerable attention is spared research of risk spheres and basic types of risks, search of effective methods of control, evaluation and monitoring of risks, and also creation of proper control system.

Originality. It was clarified the main objectives of banking risk management, which should be to minimize, avoid, mitigate risks, their insurance, establishing limits their size.

Practical value. The obtained results of research can be proposed for implementation in a bank sector which will promote him to effective development.

Key words: risk, bank transactions, risk-management, bank activity, profit.

Буряк О.П. БАНКОВСКИЕ РИСКИ, ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ И РИСК-МЕНЕДЖМЕНТ

Цель - обоснование теоретических, методологических положений и практических рекомендаций сущности банковских рисков, их классификации и рискового менеджмента.

Методика исследования. В основу исследований работы положены как общенаучные (анализ, наблюдение), так и специальные методы познания. Методы анализа и наблюдения использованы для исследования банковских рисков и их классификации. Методы познания использованы для обоснования специфики риск-менеджмента и уточнения основных целей банковского риск-менеджмента, которые должны быть направлены на минимизацию, избегание, смягчение рисков, их страхование, установление лимитов их величины.

Результаты. Установлено, что риски являются неотъемлемой составляющей всех операций, которые выполняются банком в условиях рыночной экономики при наличии конкуренции и благодаря специфике банковской деятельности.

Доказано, что как и в других видах бизнеса, в банковской деятельности, риск связывается в первую очередь с финансовыми потерями, которые возникают в случае реализации определенных рисков. Установлено, что риск выражается возможностью получения таких нежелательных результатов, как потеря прибыли или возникновение убытков.

Обоснованно точку зрения относительно того, что поскольку полностью избежать рисков невозможно, то ими нужно и можно руководить. При этом следует помнить о том, что все риски являются взаимосвязанными, а их уровень постоянно изменяется. Поэтому, в процессе банковской деятельности нужно не избегать риска вообще, а предусматривать и уменьшать его до минимального уровня. Именно в этом и заключается управление риском.

Определено, что риск-менеджмент в банковской практике рассматривается как ключевое направление управления банковской деятельностью. В этом процессе значительное внимание уделяется исследованию рисков сфер и основных видов рисков, поиска эффективных методов контроля, оценивания и мониторинга рисков, а также созданию соответствующих систем управления.

Научная новизна. Уточнены основные цели банковского рискового менеджмента, которые должны быть направлены на минимизацию, избегание, смягчение рисков, их страхования, установления лимитов их величины.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования могут быть предложены для внедрения в банковском секторе, который будет способствовать его эффективному развитию.

Ключевые слова: риск, банковские операции, риск-менеджмент, банковская деятельность, прибыль.